

Oppllegg til Ytringsfrihet på godt og vondt

Mål med opplegget

Å vekke elevenes interesse for sakprosa:

- ✓ gjennom at elevene utforsker tekstene
- ✓ gjennom at elevene setter ord på sin personlige leseopplevelse
- ✓ gjennom at elevene diskuterer temaer som tas opp i teksten
- ✓ gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster
- ✓ gjennom at elevene reflekterer kritisk over tekstenes påvirkningskraft og troverdighet
- ✓ gjennom at elevene bruker sakprosaetekster som inspirasjon og modell for egne tekster

Før lesing

Generelt, i læringspar

Se på overskrift, bilder og les ingressen.

Hvilke forventninger får dere til teksten?

Hvilken sjanger er dette?

Forteller ingressen dere hva som kommer?

Tror dere at innholdet angår dere? Hvorfor/hvorfor ikke? Grei ut, gjerne skriftlig.

Finn noen synonymer til begrepet ytring. Kle på begrepet med flere setninger eller kontekster.

Individuelle oppgaver

Presenter begrepet ytringsfrihet for klassen. Skriv det opp på tavla og be elevene lage seg et tankekart på PC eller i skrivebok. Be dem først om å definere begrepet slik de selv ser det, gjerne med synonymer, og/eller antonymer. Kanskje kunne dere hatt en fellesidemyldring også?

Gi deretter elevene ti minutter på å tenke seg situasjoner der de har vært involvert hvor ytringsfrihet, eller tap av ytringsfrihet har vært et tema:

Har de blitt «kneblet» på noe vis? Hvordan følte det?

Om de ikke har vært involvert i slike situasjoner, hvordan tror de at det er?

Har de lest om ytringsfrihet, eller sett filmer som omhandler det? Hvilke?

Klassesamtale

Om noen ønsker å dele erfaringer kan de gjøre det her.

Be så elevene fortelle om andre bøker eller filmer de har sett, som omhandler temaet.

Underveis

Stopp – tenk - skriv

Sett strek i marginen, eller noter underveis når du leser ...

- noe som overrasker deg
- noe som gjør inntrykk på deg, både positivt og negativt
- noe du lurer på

Her kan dere også bytte ut «skriv» med «snakk» og ha små samtaler underveis, for eksempel etter hvert avsnitt.

Etter lesing

Individuelt/i læringspar

La elevene bruke noen minutter på å samle tankene etter å ha lest artikkelen. Det er mange inntrykk å ta inn over seg, noen begreper og hendelser som trenger litt bearbeiding og diskusjon. Be dem tenke selv og se på det de har notert seg mens de leste, for så å ta utgangspunkt i det de streket under og diskutere det med læringspartner. Har de streket under det samme? Hva er ulikt?

Klassesamtale

Bruk det elevene har diskutert med læringspartner til felles diskusjon. I tillegg *kan* spørsmålene under brukes i videre samtale:

- Hvordan svarte tekstene til de forventningene dere hadde før dere leste?
- Hvordan vil dere beskrive leseopplevelsen?
- Hvilke element i tekstene bidro til å skape denne opplevelsen?
- Hva er det gode med ytringsfrihet, ifølge denne artikkelen?
- Hva er det «vonde» med ytringsfrihet, ifølge denne artikkelen?
- Hvorfor har Faktafyk valgt nettopp Luna Lien og Jonas Svennevig som intervjuobjekter i denne artikkelen, tror dere?
- Let i artikkelen etter likheter og ulikheter i deres synspunkter på artikkelens tema. Skriv det ned og diskuter i små grupper eller i plenum.
- Hvorfor kan ytringsfriheten i samfunnet vårt trues av hatmeldinger, hets og trusler?
- Hvorfor er det viktig at ungdom har arenaer hvor dere kan si det dere mener?
- Hva betyr «meningsfeller»?
- Skikkelser på ytre høyre fløy i politikken mener at det å for eksempel brenne islams hellige tekster, slik SIAN gjør, er en viktig prinsipp sak for ytringsfrihet i Norge. Hva tenker dere om dette?

Til slutt en oppsummering

Liker du artikkelen? Hvorfor/hvorfor ikke?

Mener du den setter søkelys på noe viktig? Hvorfor/hvorfor ikke?

Videre

I hvilke situasjoner har du opplevd en innskrenking av din ytringsfrihet? Skriv et dikt, essay, fortelling eller lag en tegneserie. (Viderearbeid fra førlesingsaktivitetene).

Intervju hverandre om temaet. Skriv spørsmålene selv. Tenk på hva du mener er viktig å finne svar på når det gjelder ytringsfrihet.

-Skikkelser på ytre høyre fløy i politikken mener at det å for eksempel brenne islams hellige tekster, slik SIAN gjør, er en viktig prinsipp sak for ytringsfrihet i Norge. Hva tenker dere om dette?

(Her er det viktig at du trår litt varsomt, lærer. Du kjenner elevgruppa di best, og vet hvilke spørsmål som kan stilles klassen, og på hvilken måte det blir tatt opp. I klasser med stor takhøyde for diskusjon kan slike debatter gjennomføres uten problemer, mens det i andre grupper kanskje ikke skal diskuteres like mye.)

Bruk ulike kilder og finn ut mer om dette. Hold en presentasjon for klassen.

Tittel på presentasjonen kan for eksempel være:

- *Ytringsfrihet før og nå*
- *Ytringsfrihet i et diktatur. Finnes det?*
- *Jeg sier det jeg vil, samme hva du sier!*
- *Alt kan sies, uansett. Eller?*
- *Ytringsfriheten i Norge og resten av verden*